

Bijlage I

Situatieschets: ORDUNGSAMT & HANDHAVING

Kerkrade en Herzogenrath werken al geruime tijd samen op het gebied van veiligheid. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de gezamenlijke politiepost in het Eurode Business Center. De samenwerking tussen de Nederlandse gemeentelijke handhaving (BOA's) en het Duitse Ordnungsamt verloopt echter minder soepel. Dit komt niet alleen door verschillen in taken en bevoegdheden maar ook in wetgeving.

De grens tussen Nederland en Duitsland lijkt op papier nauwelijks meer te bestaan, maar in het werkveld van openbare orde en veiligheid blijft die grens zeer voelbaar. Vooral bij overlast, kleine criminaliteit of illegale bewoning in de grensregio ontstaat regelmatig een patstelling, waarin handhavers aan hun kant van de grens letterlijk en figuurlijk vastlopen. Vragen over grensoverstijgend optreden van BOA's (zoals verzekering, bevoegdheid om uniform of geweldsmiddelen te dragen, en de juridische status van observaties over de grens) zijn reeds voorgelegd aan het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Uit antwoord van het Ministerie kon geconcludeerd worden dat BOA's géén bevoegdheden hebben buiten Nederland en geen geweldsmiddelen mogen dragen of inzetten in het buitenland. Ze zijn daar slechts burgers en mogen het uniform dragen, maar dat kan tot verwarring leiden. Waar de politie binnen Europa via verdragen en bilaterale afspraken wel grensoverstijgend mag optreden, geldt dit voor BOA's en het Ordnungsamt niet. De Nederlandse BOA mag – juridisch gezien – niet optreden zodra hij of zij de grens oversteekt. De Duitse Ordnungsamt-medewerker heeft op zijn beurt geen enkele bevoegdheid in Nederland. Dit leidt tot storende situaties. Denk aan:

- Een overlastgever uit het buurland die telkens nét over de grens actief is en zo buiten bereik blijft van beide instanties.
- Een pand in Kerkrade dat gesloten moet worden vanwege drugsoverlast, terwijl de eigenaar in Herzogenrath woont en onbereikbaar blijkt voor de Nederlandse handhaving.
- Meldingen over afvaldumping of geluidsoverlast waarbij de overtreder uit het buurland komt, maar de lokale handhaver niets kan doen omdat het zich net buiten diens jurisdictie afspeelt.

Belemmeringen in de praktijk

- **Bevoegdheid en rechtspositie onduidelijk**

BOA's mogen in het buitenland geen geweldsmiddelen dragen of gebruiken, geen processen-verbaal opmaken, en hun waarnemingen hebben geen juridische status. Dit maakt hen in het buitenland juridisch gezien een gewone burger. Het dragen van het BOA-uniform in Duitsland is niet wettelijk verboden, maar roept wel vragen op en kan tot misverstanden leiden.

- **Verzekeringskwesties en aansprakelijkheid**

Wat als een BOA tijdens een gezamenlijke controle per ongeluk schade veroorzaakt over de grens? Of slachtoffer wordt van geweld? Er is onduidelijkheid over de verzekering en aansprakelijkheid zodra men de landsgrens passeert.

- **Verschil in middelen en uitrusting**

De BOA's in Kerkrade dragen enkel en alleen handboeien, terwijl het Ordnungsamt in Herzogenrath binnenkort ook pepperspray mag gebruiken. In Duitsland is pepperspray een verboden wapen, met uitzondering voor bevoegde ambtenaren. In Nederland mogen BOA's dit niet dragen. Deze verschillen bemoeilijken gezamenlijke optredens.

- **Geen erkenning van diploma's en opleiding**

De kwalificaties van BOA's en Ordnungsamt-medewerkers worden wederzijds niet erkend. Hierdoor is het lastig om personeel flexibel in te zetten in gemengde teams of om kennis uit te wisselen op juridisch en praktisch vlak.

Pragmatisme is gevraagd

Desondanks zijn er ook successen geboekt. Via gezamenlijke taalcursussen hebben handhavers elkaars taal en vakjargon beter leren begrijpen, wat het onderlinge vertrouwen versterkt. Ook zijn er gezamenlijke patrouilles uitgevoerd tijdens evenementen, waarbij pragmatisme centraal stond. Eurode heeft daarnaast actief aansluiting gezocht bij Europese initiatieven zoals B-Solutions van de AEBR en DG REGIO om structurele oplossingen te verkennen.

Deze casus onderstreept dat grensgemeenten als Eurode unieke uitdagingen kennen die vragen om maatwerk. Zolang nationale wetgeving onvoldoende rekening houdt met de realiteit van grensoverstijgende samenwerking, blijft effectieve handhaving in de praktijk beperkt. Een structurele verbetering begint bij erkenning van deze grensdynamiek en het ontwikkelen van pragmatische oplossingen die ook elders langs Europese grenzen toepasbaar zijn.

Situatieschets: Tweetaligheid in kinderdagverblijven

In de grensregio Eurode leeft al langer het idee om een binationale, tweetalige kinderopvang op te zetten. Zowel aan Nederlandse als Duitse zijde leeft de wens om jonge kinderen in een vroeg stadium in contact te brengen met de buurtaal – niet alleen als taalkundige verrijking, maar ook als investering in een gedeelde, grensoverstijgende toekomst.

Lokale politieke partijen aan beide zijden van de grens hebben zich uitgesproken vóór dit idee. Toch werd in 2023 besloten om het voorstel om een tweetalige opvang op te richten, (voorlopig) niet te ondersteunen. In plaats daarvan ontstond een alternatieve route: een werkdocument opgesteld door vertegenwoordigers van verschillende partijen, met steun van het Comité van het openbaar lichaam Eurode. In dit document wordt voorgesteld om het vraagstuk breder aan te pakken, door ook bestaande kinderopvangorganisaties en het primair onderwijs erbij te betrekken.

Belemmeringen

- **Financiële ondersteuning**

Duitse ouders die werken in Duitsland maar hun kind naar een Nederlandse kinderopvang willen brengen, ontvangen nauwelijks financiële compensatie. Nederlandse ouders kunnen daarentegen vaak wel aanspraak maken op kinderopvangtoeslag. Dit verschil ontmoedigt het gebruik van grensoverstijgende opvang. De ondersteuning is afhankelijk van complexe berekeningen van de SVB, terwijl verschillen in kinderbijslag tussen Nederland en Duitsland tot verdere frictie leiden.

- **Moeilijkheden bij het uitwisselen van personeel**

Ook op het gebied van personeel lopen de systemen van Nederland en Duitsland niet synchroon. Het erkennen van diploma's tussen Duitsland en Nederland is een langdurig proces, wat snelle personeelsuitwisseling bemoeilijkt. Ook vereist elk land een ander document omtrent goed gedrag (VOG in Nederland, Führungszeugnis in Duitsland), dit maakt uitwisselingen of gezamenlijke inzet van pedagogisch personeel vrijwel onmogelijk op korte termijn.

Daarnaast is het taalbeleid in Nederlandse kinderopvanginstellingen lange tijd zeer strikt geweest. Hoewel nieuwe wetgeving (zoals artikel 1.55 Wet Kinderopvang) ruimte biedt voor meertaligheid, zijn de eisen aan taalvaardigheid (niveau B2 of C1 CEFR) streng. Dit vereist gerichte investeringen in scholing en begeleiding van personeel. Die eisen zijn te begrijpen vanuit het oogpunt van kwaliteit, maar vormen

een behoorlijke drempel in een regio waar het al lastig is om voldoende gekwalificeerd personeel te vinden.

- **Geen doorlopende leerlijn**

Een tweetalige opvang heeft alleen meerwaarde als er een doorlopende leerlijn richting basisschool is. Ondanks herhaalde pogingen in het verleden, ontbreekt er een structurele samenwerking tussen basisscholen over de grens.

De Wet op het primair onderwijs staat 15% onderwijs in een vreemde taal toe, maar dit is niet verplicht en er bestaat geen wettelijk kader dat aansluiting tussen kinderopvang en basisschool garandeert. Dit gebrek aan verticale afstemming belemmert de ontwikkeling van een consistente tweetalige leerroute.

Wel is er recent meer bereidheid bij basisscholen in de regio om buurtaalonderwijs te integreren. Dit biedt kansen voor toekomstgerichte samenwerking.

Kansen in de praktijk

De Eurode-regio is uniek in zijn geografische verwevenheid. Toch bestaat er – anders dan in bijvoorbeeld het Frans-Duitse grensgebied (SaarMoselle) – nog geen praktijkvoorbeeld van een tweetalige, grensoverstijgende kinderopvang. In SaarMoselle werd met een investering van ca. €10 miljoen een tweetalig kinderdagverblijf opgericht. Voor Eurode is zo'n bedrag onrealistisch.

Ook in andere Europese grensregio's, zoals tussen Ierland en Noord-Ierland, zijn er juridische uitzonderingen mogelijk gemaakt voor grensoverstijgende kinderopvang. Maar zulke uitzonderingen vergen nationale wetgeving en langdurige voorbereiding.

Wat nu nodig lijkt, is een laagdrempelige eerste stap: kleinschalige samenwerking tussen bestaande kinderopvangorganisaties, gericht op het opbouwen van vertrouwen, uitwisseling van ervaringen en het in kaart brengen van de daadwerkelijke behoefte onder ouders.